

www.mladinski-delavec.si
Razvoj modelov neformalnega in formalnega izobraževanja za mladinskega delavca za vključevanje v programe organizacij

Sistemi usposabljanja mladinskih delavcev v EU+

Strokovni prispevek v okviru projekta MDNFI

Avtor: Tadej Pugelj

Kazalo

Uvod	3
Raziskava inštituta za socialno delo in socialno pedagogiko (ISS)	3
Neformalno izobraževanje	4
Formalno strokovno izobraževanje	4
Formalno visokošolsko izobraževanje	4
Terenska analiza	5
Finska	5
Litva	5
Ukrajina	5
Poljska	5
Romunija	6
Srbija	6
Italija	6
Sklep	6
Viri	7

Uvod

Mladinske dejavnosti in mladinsko delo igrajo eno od ključnih vlog pri razvoju družbe znanja in vzpodbujanju participacije v civilni družbi. Dejstvo, ki je zapisano v številnih politikah in dokumentih evropskih in nacionalnih institucij, pa se le blede odraža v sistemih usposabljanja mladinskih delavcev (na kratko tudi MD). Ne samo da le redke države sisteme imajo, ampak so ti tako raznoliki, da je le težko narediti primerjave ali prenašati izkušnje med državami.

Kljub temu želim v članku predstaviti katere poklicne profile različne države usposabljuje za mladinsko delo, katere poti za pridobitev usposobljenosti obstajajo in kako razviti so sistemi v posameznih državah.

Podatke sem črpal iz raziskave inštituta za socialno delo in socialno pedagogiko iz Nemčije (v nadaljevanju ISS), ki je bila opravljena v letu 2007. V raziskavi so bile obravnavane Avstrija, Estonija, Grčija, Irska, Italija, Nizozemska, Norveška, Romunija in Španija. Poleg tega sem opravil še zbiranje podatkov na terenu in sicer v okviru mednarodnega izobraževalnega dogodka v Litvi avgusta 2009. Na njem so sodelovali izkušeni mladinski trenerji iz Litve, Finske, Ukrajine, Italije, Poljske, Srbije in Romunije.

Pregled sistemov usposabljanja je tako presegel meje Evropske unije in ponuja zanimive podatke nekaterih drugih držav ob meji prostora EU.

Raziskava inštituta za socialno delo in socialno pedagogiko (ISS)

Prva ugotovitev, na katero pri proučevanju izobraževalnih sistemov naletimo in ki potrjuje tezo o raznolikosti je, da na področju mladinskega dela delujejo različni izobrazbeni profili:

- Mladinski delavec, tudi voditelj
- Kulturni animator
- Socialni pedagog, edukator
- Socialni delavec, Socio-kulturni delavec
- Profesionalec na področju razvijanja mladinskih politik

Zanimivo je, da se profil socialnega delavca pojavlja pretežno v osrednjem delu EU (Nemčija, Avstrija, Nizozemska), proti severu prevladuje socialni pedagog (Estonija, Norveška), medtem ko je v južnem, mediteranskem delu Evrope najbolj pogosti profil kulturni animator.

Naslednja ugotovitev je vezana na izobrazbene poti in sistemi usposabljanja profilov. V različnih državah so razvite različne poti, večinoma pa jih lahko združimo v tri glavne smeri:

- Pridobivanje kvalifikacij skozi neformalno izobraževanje (pretežno v mladinskih organizacijah)
- Pridobivanje formalne poklicne kvalifikacije skozi strokovno izobraževanje (ISCED4¹ + ISCED5)
- Pridobivanje formalne univerzitetne izobrazbe skozi visokošolsko izobraževanje (ISCED5)

1 ISCED - International Standard Classification of Education (mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja)

Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: "Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja" prednostne usmeritve: "izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistema izobraževanja in usposabljanja".

Podatki iz raziskave lahko po področjih strnemo v ključne ugotovitve:

Neformalno izobraževanje

Izobraževanje je namenjeno pretežno prostovoljcem v organizacijah in v okviru struktur namenjenih mladim (na lokalnem nivoju in državni ravni). Izobraževalni programi so večinoma neusklajeni in so namenjeni zadovoljevanju specifičnih potreb uporabnikov. Neformalno izobraževanje nima značaja javno-veljavnih programov za pridobitev izobrazbe, kljub temu pa je izobraževanje v nekaterih primerih pogoj za zadovoljevanje minimalnih standardov za "nekvalificirane" delavce. To velja predvsem tam, kjer ne obstaja ustrezen formalni sistem izobraževanja. V splošnem gre bolj za »certifikatni sistem« in razvoj nekaterih kompetenc za delo z mladimi, ki temelji na podajanju praktičnih znanj (»show and do« oz. priučevanje skozi praktično delo).

Formalno strokovno izobraževanje

Formalno izobraževanje v nekaterih državah poteka že na višji sekundarni ravni (ISCED3), to je ob zaključku osnovnega oz. obveznega izobraževanja. Programi so oblikovani nivojsko od od pomočnika mladinskega delavca, mladinskega delavca in edukatorja (kot izobraževalca MD). Za različne nivoje je predvideno od 3 do 5 let šolanja, vsebina pa je vezana na razvoj poklicnih znanj za direktno delo z mladimi. V nekaterih državah imajo sistem, kjer je izobraževanje sestavljeno iz teorije in prakse (v alternaciji). Usposobljenost je formalizirana s stopnjo izobrazbe oz. pridobitvijo poklicne kvalifikacije.

Programi strokovnega izobraževanja se v nekaterih državah izvaja tudi v centrih za izobraževanje odraslih in skupnostnih centrih (javnih in zasebnih), kar predstavlja dodatno ponudbo za pridobitev usposobljenosti za področje mladinskega dela.

Po zaključku strokovnega izobraževanja v večini držav obstajajo številne možnosti za nadaljnji razvoj; predvsem skozi široko ponudbo certifikatnega in modularnega izobraževanja. Za nekatere je potrebna celo dosežena stopnja znanja na ravni ISCED5 (prva raven terciarnega izobraževanja).

Formalno visokošolsko izobraževanje

Na področju visokošolskega izobraževanja je v nekaterih državah predviden bolonjski študij (3+2) oz. 4 letni univerzitetni študij (ISCED 5). Študij je pretežno teoretski in v primerih, kjer imajo profil mladinskega delavca, usmerjen raziskovanje in razvoj polja mladinskega dela. Drugje je temeljni študij pretežno vezan na družbene vede, socialno delo in edukacijo. Na nekaterih programih obstaja tudi praktični del v smislu raziskovalnega dela »na terenu«.

Po prvi bolonjski stopnji je ponekod možna specializacija na področjih:

- Raziskovanje in razvoj nevladnih organizacij za mlade
- Raziskovanje in razvoj na področju mladinskega dela
- Raziskovanje in razvoj prostočasnih aktivnosti mladih (skupnostni in mladinski centri)

Terenska analiza

Poleg vpogleda v raziskavo ISS, sem opravil še zbiranje podatkov na terenu in sicer v okviru mednarodnega izobraževalnega dogodka v Litvi avgusta 2009. Pri zbiranju podatkov so sodelovali mladinski trenerji iz Litve, Finske, Ukrajine, Italije, Poljske, Srbije in Romunije.

V intervjuju sem udeležencem zastavil dve ključni vprašanji:

- Ali obstaja in kakšna je izobrazbena pot za pridobitev formalne izobrazbe na področju mladinskega dela?
- Ali obstaja poklic mladinski delavec v registru poklicev (standardna klasifikacija poklicev²)?

Odgovore sem uredil po državah in so sledeči:

Finska

Obstaja formalna izobrazbena pot na višji sekundarni in postsekundarni ravni (ISCED 3 in 4 – politehnika) in terciarni ravni (univerzitetni programi). Obstaja tudi poklic mladinski delavec in pokriva področja razvoja civilne družbe in mladinskega dela. V primerjavi z ostalimi državami je Finska na tem področju najbolj razvita.

Litva

Ni formalne izobrazbene poti, to področje dela pokrivajo drugi profili (pedagog, edukator, socialni pedagog). Poklica ni, trenutno v ospredju usklajevanja v vladi na medresorski ravni. Obstaja predlog umestitve v okvir socialnega dela, vendar gre za problem finančnih sredstev moči posameznih vladnih resorjev.

Ukrajina

Obstaja nekaj nastavkov formalne izobrazbene poti na univerzi Mohyla v Kijevu (iz socialnega dela, psihologije). Poklica ni, kot primer pa posamezniki pa razvijajo določene kompetence MD v okviru programa "Camp America".

Poljska

Ni formalne izobrazbene poti. Področje pokrivajo predvsem profili s področja socialnega dela. Na tem področju poteka tudi razprava o umestitvi v izobraževalni sistem – kot specializacija v okviru študija socialnega dela. Poklica ni, poteka pa razvoj standarda poklica v okviru fundacije za vseživljenjsko učenje.

2 Standard Classification of Occupations

Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: "Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja" prednostne usmeritve: "izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistema izobraževanja in usposabljanja".

Romunija

Formalna izobrazbena pot ne obstaja. Pridobivanje kvalifikacij poteka večinoma preko pridobivanja delovnih izkušenj. Obstaja zakon o socialnem delu in socialnih delavcih, vendar MD ni na seznamu poklicev.

Srbija

V preteklosti je bilo nekaj poizkusov razvoja formalnega izobraževanja za MD (primer: fakulteta BK, projekt Tempus, PRONI center za socialno učenje, NAPOR center za mladinsko delo), vendar do danes javno veljavnega programa še ni. Mladinski delavec je na seznamu poklicev, vendar samo v ekonomskem smislu (kot osnova za plačilo osebnih dohodkov zaposlenih v tem sektorju).

Italija

Regionalna "razdrobljenost" Italije vpliva na odsotnost nacionalne politike na tem področju, tako da enotnega ali javno veljavnega programa za formalno izobraževanje MD ni. Ravnotako ni registriranega poklica MD. Z mladimi se ukvarjajo predvsem mladinski animatorji in edukatorji.

Sklep

V sklepu navajam nekaj ugotovitev, ki lahko pomembno prispevajo k razmisleku o razvoju sistemov usposabljanja mladinskih delavcev v Sloveniji:

- V polju mladinskega dela pestra paleta izobrazbenih profilov predvsem iz področja sociologije, socialnega dela in edukacije
- Sistemi usposabljanja se v veliki meri razlikujejo od države do države in so vezani na lokalne značilnosti
- Mehanizmi za pridobitev formalne poklicne kvalifikacije skozi priznavanje neformalnega izobraževanja večinoma niso razviti kar kaže na pomanjkanje sodelovanja med formalnim in neformalnim sektorjem (teorija in praksa)

Ob tem se mi porajata še dve vprašanji ki sta vezani na razvoj sistema formalnega izobraževanja in formalizacija poklica mladinski delavec in sicer:

- ali je formalna izobrazbena pot za pridobitev izobrazbe MD potrebna in kaj to pomeni za neformalno izobraževanje?
- ali formalizacija poklica mladinski delavec prinaša samo prednosti? Kje so lahko slabosti oz. nevarnosti?

V procesu razvoja se bomo s takšnimi in podobnimi vprašanji zagotovo morali še soočiti.

Viri

- “The Socio-economic scope of Youth work”, Institut za socialno delo in socialno pedagogiko ISS, Frankfurt, Nemčija (<http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/research/socioeconomicscopeofwork.html>, 3. junij 2009)
- Terenska raziskava (Tadej Pugelj), intervjuji z mladinskimi trenerji iz različnih držav na izobraževalnem dogodku avgusta 2009 v Litvi